

Harald Moberg
Slåttmyrvegen 9
2390 Moelv
Tlf. 414 22 550

Moelv 14. mai. 2024.

Innlandet fylkeskommune
Postboks 4404 Bedriftssenteret
2325 Hamar

Forslag om Fredning/midlertidig fredning av villa «VOIE», Idrettsvegen 1 A, gnr 378/29, 2390 Moelv.

./.. Vedlegg om to rivingssaker på 1980-tallet.

Villa «Voie», Idrettsvegen 1 A, 2390 Moelv, ble bygget i jugendstil av overrettssakfører H. A. Høegh-Omdal i 1911. Bygningen ble reist på festetomt fra Mo gard gnr. 378, tinglyst 2. desember 1910. Festetomta ble fradelt Mo, skyldsatt og solgt ved skjøte tinglyst 3. mars 1911.

I 1987 ble eiendommen kjøpt av Arnfinn Løvstad. Han gikk i gang med fullt vedlikehold av bygningen, basert på antikvariske prinsipper. Taket ble lagt om med bruk av eksisterende og annen anskaffet skifer av tilsvarende type. Vedrørende kledning, ble ødelagte bord utskiftet med spesialhøvlede materialer med samme profiler som de originale. Vinduer er restaurert. Alt arbeid utført på fritid.

Eiendommen er solgt på hemmelig budrunde v/stråmann. I Kartverket er det opplyst at eiendommen er solgt til Mjøsbyen A/S org.nr. 919097876, et av Arthur Buchardts foretak.

Plansjefen i Ringsaker kommune har hatt møte med Mjøsbyen A/S v/Buchardt om bygging av nytt «Mjøstårn» på eiendommen. Kommunen henviste til SEFRAK-registeret, og framholdt hva som ble registrert på 1980-tallet, ikke dagens situasjon.

I mellomtiden har Buckhardt også kjøpt Storgata 122, Nordre Lindal, gnr. 378/22, med formål parkeringsplass. Begge eiendommer er regulert i vedtatt plan for Farveriparken.

I varsel om oppstart av planarbeid vedr. Moelv skole fra Fylkeskommunen, 15.12.2010 henvises til hva som har foregått i Moelv tidligere. Det foreslås at «Voie», Idrettsvegen 1 A legges inn i reguleringsplanen slik at villaen blir bevart.

I den reviderte reguleringsplanen for Moelv skole 13.02.2012, arkivsakID: 10/7866 plan nr. 784. pkt 2.3.3 kan en lese: Hensynssone H 570-3 gjelder for en del av området, og forutsetter bevaring av eksteriøret på eksisterende bygning. Nytt bolighus kan ikke godkjennes innenfor hensynssonen. Ved eventuelle søknader om endring av eksisterende bygg (ikke riving) skal kulturvern faglig myndighet i fylkeskommunen gis anledning til å uttale seg før søknaden behandles. Villa Voie ble regulert til hensynsområde i forbindelse med Moelv skole. Kommunestyret vedtok plan for Farveriparken i møte 7. februar 2024. Villa Voie ble fortsatt regulert til hensynssone.

I brev fra Innlandet fylkeskommune datert 26.01.2023 står følgende om kulturvern faglige forhold: *«Naboeiendommen til Søndre Lindal (Farveriet er Nordre Lindal som var Moelvs første apotek i 1891. Dette er Storgata 122, gnr/bnr 378/22. Bygningen er bygget ca. 1880 og fradelt Søndre Lindal 1907. Bygningen er nå 140 år gammel, og bygningskroppen er den samme. Denne bygningen er ikke tatt med i hensynssone for bevaring. Dette er felt BBB3 som tillater blokkbebyggelse i 16 meters gesimshøyde. Foreslått byggegrense for blokkbebyggelsen er 13 meter fra farveribygningen på Søndre Lindal.*

Kulturarv anbefaler at det ikke bygges blokker på nevnte BB3, for å sikre historiske omgivelser på Lindal søndre og nordre. I oppstartsvarselet ba vi om at eldre bygninger blir bevart og at man ikke bygger for høyt og nær inntil disse. Nordre Lindal fra 1880 bør bevares, og da

hindrer man for høy bebyggelse for nært Farveriet og Villa Voie. Illustrasjoner viser at Nordre Lindal skal best, men dette samsvarer altså ikke med bestemmelsene.»

Noe senere kunne en lese i Ringsaker Blad at Arthur Buchardt (AB Invest A/S) hadde innkalt til pressekonferanse i Moelv og presentert plan om å bygge et nytt «Mjøstårn» i Moelv på tomta Idrettsvegen 1 A i Moelv.

Idrettsvegen 1 A og Storgata 122, Nordre Lindal, gnr. 378/2, er begge en del av det vedtatt planområdet for Farveriparken.

Det er videre opplyst fra A. Buchardt at det skal arbeides med reguleringsplan for de to tomtene, som i såfall må omreguleres i henholds til vedtaket om Farveriparken fra 7. februar 2024. Salget av huset med tomt ble gjennomført ved lukket budrunde og selger Arnfinn Løvstad hadde ikke mulighet til å få greie på hvem som kjøpte. Kjøpet ble gjennomført ved «stråmann».

Det har framkommet opplysninger om at Idrettsvegen planlegges utvidet, muligens som resultat av prosjektet med nytt «Mjøstårn», under planlegging av A. Buchardt.

I det jeg henviser til Deres brever til Ringsaker kommune vedrørende reguleringer av Moelv skole og «Farveriparken» foreslår jeg at villa «Voie», Idrettsvegen 1A blir fredet.

Med vennlig hilsen

Harald Moberg

Gjenpart sendt til: Fortidsminneforeningen Hedmark
Fortidsminneforeningen hovedkontor
Ringsaker kommune.

Vedlegg:

To saker om riving fra 1980-tallet.

Fra 1975 til 1995 har det blitt foretatt SEFRAK-registreringer av bygninger i Norge. Registreringen gjalt bygninger mer en 100 år gamle, i utgangspunktet før 1875. Hundreårgrensa ble beholdt videre oppover med unntak av Finmark hvor grensa ble satt til før 1945.

I følge Riksantikvaren er det kommunens plikt å følge opp fortsatt registrering. I Oslo ble grensa satt til hus før 1900, og ente opp med ca. 20.000 bygninger.

Det var også mulig å legge inn nyere bygningen med arkitektoniske kvaliteter og viktige for et steds miljø. Det krevdes mye forarbeid for å foreta en slik registrering, ikke minst sjekke opp byggeår. I 1975 var det umulig å kontrollere panteregistre og panteprotokoller via data. Det har i ettertid ført til at det finnes mange bygg som skulle vært ført inn i registeret.

I Moelv har det blitt foretatt mange endringer i fasader ved vindusutskiftninger med mer, noe som plikter byggemelding. SEFRAK registrert husmannplass har blitt garsje, for å ta noe.

I 1970 var det noen hus i Moelv sentrum som pekte seg ut som bevaringsveri på bakgrunn av arkitektur, historie og alder. Det var: «Elisenberg» Storgata 93, «Knippa» Storgata 102, «Sole» Storgata 101, «Doktorgården» Storgata 106, «Nordby» Storgata 108, «Opptun» Storgata 110, «Ringvold» Storgata 113 (flyttet til ny tomt «Kløverhuset»), Hovedbygningen på Øvre Bruvold, «Bjørke» Åsmarkvegen 10, «Holte» Åsmarkvegen 13 og «Skogheim» Åsmarkvegen 49.

I november 1981 sendte Arne Løvstad og undertegnende forslag til Riksantikvaren om fredning av følgende bygninger i Moelv:

Moelv brygge med tilliggende pakkhus og spritbod. Stabbur og kontorbygning på Strand Brænderi. Mo gard med alle bygninger. Den gamle hovedbygningen på Øvre Bruvold. Våningshus og uthus i

Bjørke. Doktorgården i Storgata 106 og Kilde Skole.

Vi var klar over forslaget burde vært bedre dokumentert, men sommeren 1980 ble det igangsatt miljøvernregistrering i Moelv. Utgangspunktet for dette var et åpent møte i Moelv Arbeiderlag, og det skulle utarbeides en bevaringsplan.

I mellomtiden så det ut til at alle gamle hus og miljøer ble radert bort ved manglende vedlikehold og manglende forståelse for de kulturverdier som fantes i Moelv. Vi var redd for at Moelv skulle miste sin identitet og egenart.

Gjenpart av brevet ble sendt til Ringsaker kommune ved formannskapet og kulturkontoret, samt Moelv arbeiderlag og Ringsaker Historielag.

29. juli 1982 sendte Riksantikvaren brev til Bygningsrådet i Ringsaker. De henviste til Bygningsrådets møte 30. juni 1982 om Bruvold Øvre og vårt brev om fredning. Det hevises videre fra Riksantikvaren om bevaring, og reguleringsbestemmelser, Kulturminneloven og Miljødepartementets rundskriv om Forholdet til arealplanlegging. **«I forbindelse med det pågående reguleringsarbeidet for Moelv sentrum anmoder riksantikvaren om at de bygninger som er nevnt i Moberg/Løvstad brev av 22.11.81 reguleres til spesialområde med formål bevaring.»**

6. januar 1983 sendte Riksantikvaren brev til Fylkesmannen i Hedmark. Riksantikvaren hadde fått greie på at reguleringsforslag for Moelv sentrum, datert 10.12. 1982 var oversendt Fylkesmannen i Hedmark til stadfesting. Riksantikvaren hadde i brev til kommunen i juli 1982 gjort det klart at kommunen ikke hadde ivare tatt antikvariske verneverdier i Moelv sentrum. De ba om at de tre anleggene Bruvold øvre gnr. 377/1, Doktorgården gnr. 378/100 og Bjørke gnr. 376/3 måtte bli regulert til spesialområder formål bevaring etter bygningslovens § 25.5.

Riksantikvarens anmodning om å innarbeide de antikvariske verneverdier var heller ikke tatt til følge i det foreliggende reguleringsforslaget. De hevdet at det var en såpass alvorlig mangel at de ville be om at reguleringsplanen ble oversendt til Miljøverndepartementet for endelig avgjørelse

Tirsdag 8. februar sto det en reportasje i Hamar Arbeiderblad, med følgende overskrift:

«Modøler trosser Riksantikvaren:

« - **Doktorgården ble revet mandag** »

Det var DnC og fire lokale personer som sto bak rivingen. Spørsmålet om bevaring var på det tidspunktet inne i Miljøverndepartementet til vurdering.

Jan Andersen hos Riksantikvaren sa at han faktisk hadde regnet med at det i mellomtiden var blitt innført rive- og deleforbud for eiendommen.

Videre i avisa: «- Eierne fikk rivetillatelse av meg ved fullmakt, sier bygningssjef Det forligger altså ikke bygningsrådsvedtak. - Vi spør ikke Riksantikvaren hva vi skal gjøre i et lokalt bygningsråd, legger bygningssjefen till. Han peker på at Ringsaker kommunestyre har vedtatt reguleringsplanen for 10 år siden og senest nå i høst uten at det er reist tvil om at Doktorgården måtte fjernes.»

Norges Landbrukshøgskole på Ås hadde planer om å få fredet hageanlegget i Doktorgården på bakgrunn av dets planter og utforming. Det var planter der som en vanligvis ikke så innover på Østlandet. De var en dag for sent ute.

Øvre Bruvold gnr. 377/1

Samtidig pågikk en diskusjon om Øvre Bruvold. Bygningssjefen i Ringsaker innstilling til riving var datert 16. juli 1982. Den ble behandlet i bygningsrådet 30. juni. Saken ble utsatt slik at en kunne undersøke muligheter for bevaring et annet sted. Det var Stabburet som søkte om rivetillatelse for den resterende gamle bebyggelsen på Øvre Bruvold. Hensikten var å skaffe byggetomt for nybygg og utvidet virksomhet i bedriften. I den foreslåtte reguleringsplanen for Moelv sentrum var tomte avsatt til industriformål. Riksantikvaren gikk inn med samme argumentasjoner om bevaring og ikke minst lovpålagt saksbehandling som for «Doktorgården». Det ble anket på avgjørelsen om riving,

men saksgangen er slik at det fortsatt var bygningsrådet som var ankeinstans for Arne Løvstad og Harald Moberg. Vi søkte hjelp hos Sivilombudsmannen og anket flere ganger.

Fylkesmannen i Hedmark sentte brev om endring av reguleringsplanen for Moelv sentum, til Ringsaker kommune ved bygningssjefen 9. februar 1983.

Da jeg var kommet på kontoret kl. 08.00 den 12. februar fikk jeg en telefon fra Ove Johansen. Han fortalte at kl. 07.30 hadde bygningssjefen pr. telefon informert eier av tomta om at rivetillatelse var innvilget. Kl. 07.35 var rivingen i gang, og senere på dagen fikk jeg beskjed om at Bygningssjefen var fratatt all myndighet vedr. Resten av bygningene som var foreslått fredet.

Fylkesmannens brev av 9. februar er lærerikt for folk i kommuneadministrasjon og politikere i et kommunestyre. Jeg referer derfor de to siste avsnittene:

«Som påpekt i Riksantikvarens brev 29. juli 1982 har planleggingsorganene etter kulturminneloven en samarbeidsplikt i forholdet til verneinteressene, se § 22 og Miljødepartementets rundskriv T-5/89. Fylkesmannen finner det således svært uheldig at det gis rivetillatelse så lenge spørsmålet om å regulere de aktuelle bygninger til spesialområde bevaring ennå ikke er avklart. Her byrdebygningssjefen ha fattet vedtak om midlertidig bygge- og deleforbud etter bygningslovens §33 inntil reguleringsspørsmålet var avkåret.

Det er dessuten tvilsomt om bygningssjefen i dette tilfelle har nødvendig kompetanse til å gi rivetillatelse. Når det som i dette tilfelle er uttalt ønske fra Riksantikvaren som statlig fagmyndighet om regulering for bevaring av bl.a. Doktorgården, kan nevnte søknad om riving av nevnte bygning neppe sies å være en kurant sak av mindre omfang.

Eventuell søknad om tillatelse til arbeid somnevnt i bygningslovens §93 i tilknytning til eiendommen Bjørke, gnr. 376 bnr. 3, bes oversendt fylkesmannen før den ferdigbehandles.»

Begge disse rivningssakene i Moelv 1982 og 1983, har en merkelig saksgang, hvor det er skjellig grunn til å anta at det må ha foregått noe utenom offentligheten mellom de som søkte riving og noen ansatte i Ringsaker kommune.

Vedrørende Øvre Bruvold. Hvorfor hastet det så mye at bygningssjefen ga rivetillatelse pr. telefon. Og hvordan kunne eier være så sikker på at rivetillatelsen ville komme at maskiner for riving sto klar på samme tidspunkt.

Dette er nå litt over 40 år siden. Har situasjonen forandret seg når det gjelder handteringen av villa «Voye», Idrettsvegen 1 A, 2390 Moelv?